

Kada zakon postoji ali pravda izostaje

moralna dilemma filma A Time to Kill

piše Ljubica Tasić Kennedy

Postoji trenutak u životu zajednice kada pravda prestane da bude apstraktna reč iz udžbenika i postaje krik. Krik nekoga ko je povređen, ponižen, izgubljen pred sistemom koji bi trebalo da ga zaštiti.

Film A Time to Kill iz 1996. godine, sa Samuelom L. Jacksonom i Matthewom McConaugheyjem, bavi se upravo tim krikom.

U centru priče je otac, Carl Lee Hailey. Njegova ćerka je brutalno napadnuta i ostavljena da živi s ranama koje se ne vide spolja, ali razaraju iznutra. I umesto da sistem reaguje brzo i precizno, on deluje sporo, hladno i delimično slep. Naročito kada su u pitanju rasne, klasne i moćne hijerarhije. Carl Lee tada čini nešto očajničko, preuzima pravdu u svoje ruke.

I tu počinje dilema:

Šta je pravda?

Da li je pravda samo ono što je pravno dozvoljeno?

Ili je pravda nešto što osećamo u stomaku, u kostima, u onoj unutrašnjoj ravnoteži koja govori: ovo je ispravno?

Kada sistem ne zbrinjava ranjene

Ovaj film nas tera da pogledamo lice institucija, i ono što vidimo nije nužno zlo, ali jeste odsutno. Sistem se, u najboljem slučaju, bavi formulama, procedurama, rokovima, dokazima. A ljudi koji pate, koji su povređeni, koji žive sa posledicama ostaju negde po strani. Njihova bol ne ulazi u dokumentaciju, ne meri se, ne procenjuje.

I tu nastaje jaz između zakonitosti i pravednosti.

Sistemska perspektiva bi nam rekla da nijedan pojedinac ne deluje u vakuumu. Carl Lee ne reaguje zato što je loš čovek, već zato što je otac koji živi u okruženju gde je njegova bol nevidljiva, gde institucije nisu spremne da je nose, gde zajednica nije stala iza deteta koje je povređeno.

Isto tako vidimo i advokata, Jakea Brigancea, kako se bori da objasni ono što se ne objašnjava, jer sud ne priznaje emociju kao argument. Ali ljudi priznaju. Ljudsko srce zna.

Pravda kao zajedničko delo

Pravda nije trenutak.

Pravda nije presuda.

Pravda je zajednički čin zajednice koja kaže:

„Nećemo dozvoliti da bol deteta padne na dno.“

I ovo nije samo priča iz filma. Ovo je priča svuda gde se tragedija desila, a institucije nisu bile spremne da je nose.

Kada se neko usudi da kaže ovde je učinjena nepravda, to je poziv na ljudskost.

Kada se neko usudi da štrajkuje, da viče, da stoji sam naspram struktura, to nije slabost. To je pokušaj da se bol pretvori u smisao.

Kada zajednica odabere da se pravi da to ne vidi, tada znamo da je nastupio poraz.

Zašto ovaj film danas boli jednako jako?

Zato što i mi gledamo sistem koji voli svoju formu više nego svrhu.

Zato što se i kod nas od ranjenih često traži da ćute, da se utišaju, da ne uznemiravaju javni mir.

Zato što se od ožalošćenih očekuje da se malo sklone, da se povuku, da puste vreme da prođe.

Ali bol ne prolazi zato što smo se okrenuli na drugu stranu.

Bol se smiruje samo kada je priznata.

Samo kada je zajednica kaže: Vidimo te. Nisi sam/a. Mi stojimo uz tebe.

I kao što je Jake Brigrance rekao pred porotom.....

Da bi ljudi razumeli razmere tragedije, zatražio je od njih da urade jednu jednostavnu stvar.

Da zamisle.

Da prestanu da gledaju slučaj kao „tuđi“, jer ništa ljudsko nije tuđe.

I zato, sada:

Sada zamislite da je to bio vaš sin.

